

Doe Allemaal Mee!

Een onderzoek naar bevordering van burger
participatie in Nieuw-Dordrecht

Maud Canisius, Luc Jenniskens, Bouwina Miedema, Merel Scheltema, Maarten Wansink

Inhoudsopgave

4 Probleemstelling	12 Wat is sociale cohesie en solidariteit?	
6 'Betrekken bij'	6 Theoretisch Kader	17 Voorbeelden van huidige projecten
7 Burgerparticipatie en de overheid	13 Waarom zijn deze begrippen belangrijk voor Nieuw-Dordrecht?	
8 Sociale Cohesie en Solidariteit	10 Financiering van Burgerinitiatieven	18 Gehaalde lessen uit vorige projecten
11 Place Making en Place Keeping	14 Wat is het belang bij een sterke sociale cohesie in het dorp?	
12 Burgerparticipatie		20 Stappenplan
13 Gehaalde lessen uit andere projecten	16 Resultaten dorpsonderzoek	15 Hoe wordt de sociale cohesie versterkt?
17 Toepassing op Nieuw-Dordrecht		22 Bronvermelding
	16 Burgerparticipatie	

In de gemeente Emmen wordt door Emmen Revisited al vijftien jaar gewerkt aan een project waarbij de gemeente, de burgers en andere instanties samenwerken aan de verbetering van de leefomgeving. Hiervoor wordt per dorp of wijk gekeken wat er speelt en worden er oplossingen gezocht voor deze problemen. Het streven van Emmen Revisited is om hierbij zo veel mogelijk samen te werken met burgers en bedrijven, en ook samen tot oplossingen te komen. Een belangrijke gedachte hierachter is dat het een proces is dat nooit af is, maar juist altijd doorgaat. In verschillende dorpen en wijken in de gemeente is Emmen Revisited al jaren bezig. Zo is er in de wijk Bargeres in samenwerking met verschillende actoren een nieuwe groenstrook aangelegd. Emmen Revisited wil echter haar activiteiten uitbreiden naar andere dorpen in de gemeente, en zodoende is nu Nieuw-Dordrecht aan de beurt om kennis te maken met de aanpak van deze organisatie. Nieuw-Dordrecht is een dorp van zo'n 2000 inwoners, wat grenst aan het industriegebied van de stad Emmen. Het dorp ligt in de veenkoloniën, een voormalig ontginningsgebied. Er zijn enkele voorzieningen aanwezig, zoals een supermarkt, een basisschool en een snackbar. Voor andere

voorzieningen moeten de bewoners uitwijken naar omliggende plaatsen als Emmen en Klazienaveen. Voor het project in Nieuw-Dordrecht vroeg Emmen Revisited onze hulp. De organisatie wilde in dit dorp de burgers meer betrekken bij enkele plannen voor het dorp, en vroeg ons om manieren te vinden waarop we burgers bij dit soort processen kunnen betrekken. We hebben hierna kort geïnventariseerd wat er op dit moment voor voorzieningen in Nieuw-Dordrecht zijn, waarvan we de resultaten in de vorige alinea vermeldden. Daarnaast hebben we gekeken wat er al voor burgerinitiatieven waren in het dorp, en hoe de inwoners hier tegenover stonden. Zodoende hadden we een beeld, waarna we een doel voor ons onderzoek konden formuleren. Het belangrijkste doel, zoals Emmen Revisited eerder al aangaf, bleek om te kijken hoe we de burgers het beste kunnen stimuleren om eigen initiatieven te nemen.

Probleemstelling

Nadat we ons een beetje op Nieuw-Dordrecht georiënteerd hadden konden we dieper ingaan op de wensen van de bewoners. Hiervoor zijn we naar het dorp toe gegaan en daar hebben we met enkele mensen gesproken die veel met het dorp te maken hebben. Dit waren vertegenwoordigers van de Provincie Drenthe, welzijnsorganisatie Sedna, het dorpssteam, Emmen Revisited en de wethouder ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente Emmen. Hieronder vertellen we kort wat er uit deze gesprekken naar

- **Rink Vegelin namens de Provincie Drenthe** zei dat er veel burgers zijn die initiatieven willen nemen, maar dat er te veel regels zijn om deze initiatieven van de grond te laten komen. Daarbij zijn de initiatieven van de burgers vaak op een te kleine schaal om effectief te

zijn. Daarbij hebben bestuurders veel moeite om een deel van hun macht af te staan. Daarom pleitte hij ook voor een verandering in de manier van denken: er moet meer aandacht zijn voor bottom-up regelgeving, dus meer vanuit de burgers zelf. Verder zei hij dat de provincie geen specifiek doel heeft voor het gebied rond Nieuw-Dordrecht. Eerst wilden ze hier glastuinbouw ontwikkelen, maar dit komt niet van de grond.

- **Corrie Talsma van Sedna** pleitte ervoor om verschillende instanties meer bij elkaar te brengen, omdat ze nu te veel langs elkaar heen werken. Er moet niet alleen meer contact komen tussen de organisaties, maar ook het persoonlijk contact tussen de organisaties en de burgers moet verbeteren. Er moeten meer jongeren betrokken worden, wat het beste bereikt kan worden door

ouderen hiervoor in te zetten, want op dit moment worden de jongeren nog te weinig betrokken. Ook is er niet zo veel sociale cohesie, maar er zijn wel enkele mensen die zich inzetten voor het dorp. Om meer mensen betrokken te maken met het dorp moet je ze zelf meer laten organiseren, zo zegt ze.

- **Het Dorpssteam** wil samenwerken met Emmen Revisited om te zorgen voor vitale wijken en dorpen. Het dorp moet aantrekkelijk gemaakt worden door het sociale contact te verbeteren. Daarnaast willen ze burgerparticipatiestimuleren om de bewoners bewust te maken van wat ze zelf kunnen doen. Het dorpssteam was ook enthousiast over projecten die werden aangedragen na de participatie van de bewoners. Het dorpssteam vindt verder dat de gemeente en de provincie afstand moeten nemen van projecten om burgers te stimuleren zelf dingen op te zetten.

- **Emmen Revisited vindt dat**

burgers de volle verantwoordelijkheid voor hun dorp moeten krijgen. Om vrijwilligers echt te betrekken moeten ze meedoen tijdens het hele proces. Deze processen worden echter bemoeilijkt door de noodzakelijke vergunningen, maar tegelijkertijd zijn deze vergunningen nodig om de overheid bij het project te betrekken en betrokken te houden.

- **De wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling** van de gemeente Emmen vindt dat men moet erkennen dat er te veel regels zijn. De regeldruk moet afnemen als men wil dat burgers zelf dingen gaan regelen. Daarbij moeten de burgers hierbij begeleid worden door professionals. Een nadeel van het overdragen van verantwoordelijkheid naar de burgers is dat bewoners meer bezig zijn met hun fysieke omgeving, en sociale problemen in mindere mate opmerken. De wethouder heeft er weinig vertrouwen in dat de bewoners hun problemen zelf gaan oplossen, ze vindt dat dit een taak van de gemeente is.

Uit deze gesprekken concludeerden wij dat de bewoners op dit moment weinig betrokken zijn bij het maken van plannen en het nemen van eigen initiatieven. Hierdoor kregen wij nog sterker het idee dat we moesten proberen om de burgers juist wel hierbij te betrekken, en dit werd dan ook het hoofddoel van ons verdere onderzoek. Van hieruit hebben we enkele deelonderwerpen opgesteld, waar we tijdens het onderzoek aandacht aan wilden besteden. Deze staan hieronder genoemd:

- **In hoeverre willen we de burgers bij de processen betrekken?** 'Burgers betrekken' is een ruim begrip, wat we allereerst willen afbakenen. We kijken hierbij ook naar bepaalde groepen die we belangrijk achten om te betrekken, en we kijken ook wat de manieren zijn om ze te betrekken.

- **De wisselwerking tussen burgerinitiatieven en de overheid.** In de gesprekken kwam naar voren dat de overheid, onder andere door regelgeving, wel eens in de weg staat voor burgerinitiatieven. Hoe kunnen we zorgen dat de overheid makkelijker meewerkt met burgerinitiatieven?

- **Het begrip sociale cohesie.** Uit de gesprekken kwam naar voren dat

er niet veel sociale cohesie in het dorp is, maar dat dit wel noodzakelijk geacht wordt voor succesvolle burgerparticipatie. Waarom is de sociale cohesie zo belangrijk, en hoe kunnen we de sociale cohesie versterken?

- **Howorden burgerinitiatieven financieel georganiseerd?** Op dit moment betaalt de gemeente voor de ingrepen in het dorp, maar hoe kan de financiering geregeld worden als de bewoners zelf initiatieven gaan nemen?

- **Place Making en Place Keeping** zijn twee begrippen die Emmen Revisited belangrijk vindt bij hun projecten. Wat houdt dit in en hoe kunnen we dit toepassen bij ons project?

- **We willen ook voorbeelden** zoeken van vergelijkbare projecten, waar we van zouden kunnen leren. Welke projecten zijn er al in deze richting uitgevoerd, en welke lessen kunnen we hieruit trekken?

- **Tot slot willen we kijken naar het dorpsprogramma** dat Emmen Revisited voor Nieuw-Dordrecht heeft opgesteld. Welke dingen hebben zij al geconstateerd in het dorp?

Theoretisch Kader

Na het vaststellen van de deelonderwerpen hebben we deze verder uitgewerkt. De uitwerking is hieronder te lezen.

Betrekken Bij

Bij de gesprekken met de verschillende actoren in Nieuw-Dordrecht kwam vaak naar voren dat ze bewoners willen betrekken bij de plannen. Maar wat is dat precies? Wie willen we erbij betrekken en hoe kunnen we deze mensen aansporen en aantrekken?

Ten eerste een beschrijving van wat 'betrekken bij' precies betekent. Niet dat dit eenduidig te zeggen is, er zijn namelijk verschillende gradaties in burgerparticipatie. De ene vorm heeft veel controle van de overheid en de andere minder. Er is een ladder gecreëerd, door Sherry Arnstein, waarop de verschillende maten van participatie zijn aangegeven. Er is een onderverdeling van acht

verschillende treden gemaakt. De eerste is manipulatie en therapie, waarbij de burger helemaal geen invloed heeft. Met verschillende stappen wordt vervolgens het hoogste niveau van participatie bereikt, de burgercontrole, waarbij burgers volledig de controle hebben over wat te doen (Arnstein, 1969).

Dan de tweede vraag, waarom is het belangrijk om burgers te betrekken bij het maken van plannen? Burgers weten het beste wat er speelt in een gebied en wat de andere bewoners willen. Als deze mensen meedenken met de plannenmakers kan er een fijne leefomgeving worden gecreëerd. Ook helpt het mee met het scheppen van een eigen identiteit voor de regio (Hague en Jenkins, 2005). In een omgeving waar veel door de overheid beslist wordt, en in mindere mate door burgers, is er vaak al een vast doel voor de toekomst. In een omgeving waar meer onzekerheden zijn kan het dus helpen om minder door de overheden te laten beslissen

en meer door de burgers. Deze zijn beter ingesteld op veranderingen omdat ze er dichterbij staan (Buchanan en Tullock, 1962).

Emmen Revisited, de opdrachtgever van dit onderzoek, is al veel bezig met burgerparticipatie. De plannenmakers willen niet meer alleen inspraakmogelijkheden voor de burgers hebben, ze willen het proces verschuiven naar samspraak (Lutz en Foorthuis, 2012). Dit betekent dus dat de bewoners niet pas op het eind hun mening over het plan mogen vertellen, dan valt er weinig meer te veranderen. Maar nu mogen ze vanaf het begin meedenken en commentaar leveren.

Het klinkt allemaal ideaal, burgers die mogen meedenken en beslissen over hun eigen leefomgeving. Alleen in Nieuw-Dordrecht merken de initiatiefnemers dat het moeilijk is mensen te vinden die mee willen helpen. Vaak zijn het steeds dezelfde mensen die op komen dagen. Uit onderzoek blijkt dat slechts 5-10 procent van de bevolking bezig is met de politiek, en hierbij worden ook al alle politici en medewerkers van gemeentes meegerekend (Fischer, 2009). Vaak komt het door sociale aspecten dat de mensen meewerken, ze belanden er via vrienden of familie. Heel belangrijk voor

burgerparticipatie is het rekruteren van mensen (Fischer, 2009). Maar voor ons project is het ook belangrijk om juist andere mensen te betrekken. Hoe meer diversiteit bij de bedenkers hoe meer mensen het uiteindelijke plan zal aanspreken. Dus hoe kunnen we ook andere mensen aantrekken om mee te helpen?

Er is een onderzoek geweest naar hoe mensen aan te sporen voor vrijwilligerswerk (Vaart, 2010). Wat hierin vooral naar voren komt is dat het rekruteren van mensen het best werkt. Niet af wachten tot de mensen naar jou toe komen maar ze zelf benaderen. Er zijn verschillende motieven waarom de mensen vervolgens mee zouden willen werken: carrièregerichte motieven, normatieve en sociale motieven. Door vrijwilligerswerk te doen kunnen ze ervaringen, vaardigheden en contacten opbouwen. Andere mensen vinden normen en waarden belangrijker of het kan ook zijn dat sociale contacten opbouwen een beweegreden is (Vaart, 2010). Hierop kan in Nieuw-Dordrecht worden ingespeeld om mensen te betrekken bij de plannen.

Burgerparticipatie en de overheid

Zoals we al eerder vermeldden, denken wij dat burgerparticipatie een belangrijk onderdeel zou zijn voor de ontwikkeling van Nieuw-Dordrecht. Tijdens ons bezoek aan het dorp kwamen we hier ook over te spreken met Corrie Talsma, een gebiedsadviseur van welzijnsgroep Sedna. Een van de problemen die zij aankaartte was dat er wel initiatieven waren vanuit de burgers, maar dat deze initiatieven vaak stukliepen op regels en wetten. Zodoende wilden wij een deel van ons onderzoek wijden aan de wisselwerking tussen burgerinitiatieven en de overheid.

Tot voor enkele jaren geleden was de overheid nogal terughoudend tegenover burgerinitiatieven. Ambtenaren wisten zich vaak geen raad met burgers die initiatief toonden, en burgers met initiatieven raakten op hun beurt verstrikt in de bureaucratie van de gemeente (Van Ankeren, 2009). Langzamerhand komt er echter steeds meer een discussie op gang over het helpen van burgerinitiatieven vanuit de overheid. Steeds meer boeken, waaronder "Help! Een burgerinitiatief" (Van der Heijden e.a., 2007) pleiten voor een verandering in de manier waarop

ambtenaren met burgerinitiatieven omspringen. En dit lijkt te werken, zo blijkt uit het voorwoord van het vervolgboek "Help een burgerinitiatief!" (Blom e.a., 2010). Wij proberen echter uit te zoeken op welke vlakken er verbetering nodig is, en wat een gemeente hiertoe zou kunnen doen.

Voorbeelden voor de politiek

Het blijkt echter lastig om specifieke punten aan te wijzen waar de gemeente aan kan werken. Dit is voor elk initiatief weer anders, aangezien deze erg uiteenlopend van aard kunnen zijn (Blom e.a., 2010). Belangrijk is vooral dat de gemeentes anders gaan denken over burgers en hun ideeën. Momenteel wordt er nog te vaak gedacht dat burgers meer bemoeizuchtig dan initiatiefrijk zijn (Van der Heijden e.a., 2011). Ook komt er het beeld naar boven dat burgers sommige taken, zoals groenbeheer, niet zouden kunnen overnemen van de overheid. Door buiten dit soort kaders te gaan denken ontstaat er meer ruimte voor burgerinitiatieven bij de overheid (Blom e.a., 2010).

Enkele voorbeelden voor het denken buiten de bestaande kaders worden gegeven in het essay "Experimenteren met Burgerinitiatief" (Vander Heijden

e.a., 2011). Zo wordt hierin voorgesteld om verschillende beheerstaken uit te besteden aan burgers. Taken als groenbeheer staan dichtbij de burger, omdat het zich in hun eigen leefomgeving afspeelt. Daarbij kunnen burgers met nieuwe ideeën voor bijvoorbeeld parken komen, om zo het gebruik ervan te intensiveren. Door als overheid de burgers de ruimte te geven om het beheer over te nemen en met nieuwe ideeën voor deze plekken te komen, kan er een fijnere leefomgeving ontstaan die door de burgers zelf gecreëerd wordt. Hiervoor kan het ook noodzakelijk zijn om gemeentelijke panden, zoals sportkantine, langer open te stellen om hierin zaken als een buurtcafé of kinderopvang te faciliteren. Burgers kunnen hierbij precies bepalen wat de voorziening is waar zij behoefte aan hebben, en door deze te faciliteren in een pand dat anders op dat tijdstip niet gebruikt zou worden kunnen de kosten gedrukt worden.

Daarnaast zouden welwillende ambtenaren een belangrijke rol kunnen vervullen als deskundige op het gebied van procedures en regelgeving. Door initiatiefnemers te helpen bij enkele processen kunnen initiatieven beter van de grond komen, omdat burgers minder snel verstrikt raken in allerlei regels en procedures (Blom e.a., 2010). Deze

begeleiding is vaak al voldoende om een burgerinitiatief houvast te bieden om te blijven bestaan. Het is hiervoor niet noodzakelijk, zoals soms wordt gedacht, om als ambtenaar het initiatief als het ware over te nemen, om het tot een goed einde te brengen.

Culturomslag in de politiek

Het bovenstaande waren enkele concrete tips voor ambtenaren die te maken krijgen met burgerinitiatieven. Deze zijn echter gericht op vrij specifieke omstandigheden, en op deze manier zijn er nog vele andere tips en voorbeelden op te noemen. Een van de belangrijkste punten is echter een verandering in de manier van denken over burgerinitiatieven, en het verdelen van taken. Op dit

moment zijn ambtenaren vaak nog bang om taken uit handen te geven, en zitten ze vast aan het hiërarchische denken (Van der Heijden e.a., 2011). Gemeenten zouden echter meer als schakel moeten dienen voor betrokken burgers en ondernemers, en hun beleid moeten afstemmen op initiatieven die onder deze mensen groeien. Door deze cultuuromslag in de politiek kunnen er meer oplossingen vanuit de burger worden aangedragen en worden uitgevoerd.

Sociale cohesie en Solidariteit

Uit de gesprekken hebben wij het idee gekregen dat de burgers van Nieuw-Dordrecht weinig binding met elkaar hebben. Wij denken dat de burgers meer binding met elkaar moeten hebben voordat er een project van de grond kan komen.

Hierbij komen de begrippen sociale cohesie en solidariteit naar voren, maar wat is dit eigenlijk? Wat is de reden dat dit nodig is en hoe kunnen we de sociale cohesie versterken?

Wat is sociale cohesie en solidariteit?

Het begrip sociale cohesie wordt gezien als de onderlinge binding en verbondenheid van een sociaal systeem (Thesaurus Zorg en Welzijn, 2012 (2)). Meer specifiek gaat dit over de mate waarin mensen in hun gedrag en beleving uitdrukking geven aan hun betrokkenheid bij maatschappelijke verbanden in hun persoonlijk leven, als lid van de maatschappij en als burger in de samenleving (Thesaurus Politiekunde, 2012).

Solidariteit versterkt de sociale cohesie. Met solidariteit bedoelen we het bewustzijn van saamhorigheid en bereidheid om de consequenties daarvan te dragen (Thesaurus Zorg en Welzijn, 2012 (1)). Het versterkt de sociale cohesie omdat een uiting van solidariteit, namelijk het uitwisselen van gedachten, tijd of voorwerpen, zorgt voor een binding tussen personen doordat dit gevoelens oproept bij mensen van dankbaarheid en verplichting (Komter e.a., 2000).

Waarom zijn deze begrippen belangrijk voor Nieuw-Dordrecht?

Als bewoners meer binding met elkaar hebben ontstaat er meer vertrouwen onder elkaar en ook steun. Hierdoor durven mensen eerder een initiatief op te starten omdat ze weten dat ze steun hebben van andere belanghebbenden.

In juni 2012 zijn wij, als eerstejaarsstudenten, naar Hollands Kroon geweest met als hoofddoel een visie op te stellen voor de dorpen Oude-Niedorp, Winkel, 't Veld en Zijdewind. Daar is ons opgevallen dat zij veel activiteiten zelf organiseerden, waaronder activiteiten met betrekking tot hun directe leefomgeving. Volgens de bewoners daar kwam dit door de grote binding die ze met elkaar hebben en het feit dat ze elkaar kennen. De solidariteit is daar erg groot en daardoor de sociale cohesie ook. In Nieuw-Dordrecht is ons tijdens de rondleiding en de interviews met verschillende actoren opgevallen dat de bewoners weinig eigen activiteiten organiseerden en van horen zeggen weinig met elkaar doen. Hieruit hebben wij geconcludeerd dat waarschijnlijk de solidariteit in het dorp laag is en hierdoor ook de

sociale cohesie.

Dit wordt voor een gedeelte bevestigd door een onderzoek door Emmen Revisited. Hieruit is naar voren gekomen dat de bewoners van Nieuw-Dordrecht vinden dat het sociaal klimaat achteruit gaat. Een kanttekening is dat uit de leefbaarheidsonderzoek van Nieuw-Dordrecht gebleken is dat het beter gaat dan drie jaar geleden en dat het gemiddelde gegeven cijfer door Nieuw-Dordrecht hoger is dan het gemiddelde in de gemeente (Emmen Revisited, 2012).

Wat is het belang bij een sterke sociale cohesie in het dorp?

Door sociale cohesie hebben de dorpsbewoners steun aan elkaar. Daarnaast merken ze wellicht dat ze dezelfde gedachten hebben met betrekking tot hun leefomgeving wat de steun voor een project extra versterkt (Weenink, 2009).

Mensen kennen de burens vaak doordat er sprake is van belangverstremgeling (het huis in de gaten houden tegen inbreking, een kopje suiker lenen), en niet zozeer vanuit vriendschap. Dit hoeft niet als iets slechts gezien te worden. Op het moment dat burgers zelf activiteiten

moeten opzetten is het belangrijk dat de burgers elkaar kennen, al is het maar vanuit belangverstremgeling, om kennis met elkaar te delen en een project goed op te kunnen starten.

Het is niet de bedoeling dat de bewoners samen een 'gemeenschap' vormen, omdat dit vaak tot uitsluiting van bepaalde personen leidt. Ook past dit niet meer in deze tijd doordat mensen mobiel geworden zijn en veel mensen kennen buiten het dorp. Er moet de mogelijkheid geboden worden om mensen van buitenaf te betrekken bij het organiseren van activiteiten om extra kennis te brengen en hierdoor wordt de sociale cohesie in het dorp sterker. Dit komt doordat de bewoners vrijheid krijgen in hun leven en niet het gevoel te hebben vast te zitten aan en in het dorp wat juist de sociale cohesie zou verminderen, omdat mensen dan het gevoel hebben verplicht te zijn tot iets wat ze niet willen (Komter e.a., 2000).

Hoe wordt de sociale cohesie versterkt?

Er moet eerst gekeken worden naar wat Nieuw-Dordrecht al heeft. Het heeft meerdere verenigingen en Plaatselijk Belang Nieuw-Dordrecht wil graag dat de bewoners meer hun eigen omgeving gaan organiseren.

Er zijn dus al mogelijkheden waarop gesteund kan worden met betrekking tot het versterken van de solidariteit in het dorp.

Door middel van activiteiten leren mensen elkaar kennen en krijgen deze mensen meer binding met elkaar. Dit is gebleken uit verschillende burgerparticipatie projecten (Van der Heijden e.a., 2011). Een voorbeeld is het delen van een gemeenschappelijkeruimte en de zorg daarvan. Ook moet het bestaande verenigingsleven verbeterd worden door meer samenwerking met elkaar en meer activiteiten te organiseren. Dit wordt ook genoemd in het Dorpsprogramma Nieuw-Dordrecht (Emmen Revisited, 2012). Daarnaast blijkt dat de jongeren weinig te doen hebben in Nieuw-Dordrecht. Het is mogelijk om de jongeren te gebruiken bij het organiseren van activiteiten die passen bij het dorp.

Financiering van burgerinitiatieven

In de vorige deelpunten gaat het vooral over het sociale deel van hoe je burgers kunt laten participeren en waarom dit belangrijk is. In dit deelonderwerp gaat het over hoe wij de financiering zien van de burgerinitiatieven. Wij kijken hierbij

eerst naar de huidige situatie en wat er nog mist om een zo goed mogelijk systeem te hebben waar de burgers terecht kunnen voor de financiering van de activiteiten.

Huidige situatie voor financiering van projecten

Emmen Revisited is al langere tijd bezig in Nieuw-Dordrecht met het bevorderen van de leefomgeving. Om burgers zelf activiteiten te laten organiseren zijn er al een aantal fondsen beschikbaar gesteld waar de burgers hun activiteit kunnen insturen en vragen voor financieringsmogelijkheden (Emmen Revisited, 2007). Deze fondsen zijn:

- Buurtfonds Emmen Revisited. Dit fonds is bedoeld om activiteiten te ondersteunen die geleverd worden door de burgers. Deze activiteit moet aan een aantal criteria voldoen voordat een deel door hun wordt gefinancierd. Een aantal voorbeelden zijn de kerstviering bij bejaardengroep Ons Genoegen en de 40e Oliebollencross.

- EOP-Budget. Dit budget komt van de gemeente en is gegeven aan de Erkende Overleg Partner die beslist wat ermee gebeurt. Als burger kun je terecht bij het bestuur om geld van dit budget te krijgen voor een

project.

- Rabobank Stimuleringsfonds (Emmen-Coevorden). Als je steun wil vanuit dit fonds moet de activiteit vanuit een organisatie of stichting komen. Een voorbeeld van activiteit is het vervangen van de kantine van de IJvereniging Nieuw-Dordrecht (Rabobank, 2012).

- Oranjefonds. Zij financieren in projecten met betrekking tot het verbeteren van de sociale samenhang en participatie in Nederland. Een voorbeeld is Actief Burgerschap om de vrijwillige inzet van burgers te vergroten als het gaat om sociale activiteiten. Een aantal activiteiten die hieronder vallen zijn NL DOET en Kansen voor Jongeren (Oranjefonds, 2009).

- Jantje Beton. Dit fonds is gericht op kinderen en zij financieren daarom lokale initiatieven die te maken hebben met kinderen zoals Buitenspeeldag, die nationaal is, en het opknappen van schoolpleinen (Jantje Beton, 2012).

Deze fondsen zijn genoemd door Emmen Revisited maar er zijn meer manieren om aan financiële steun te komen voor initiatieven (Haan en Spit, 2007)(Dam e.a., 2011). Een

aantal mogelijkheden zijn:

- Een wijkbudget, dit is een budget van de gemeente
- Subsidies van de overheid
- Financiering door belanghebbende organisaties

De subsidies en belanghebbende organisaties zijn voor grote projecten die invloed hebben op meerdere dorpen in Emmen of zelfs Drenthe. Hierbij kun je denken aan natuurontwikkeling of natuurbeheer. Een wijkbudget is een idee voor Nieuw-Dordrecht maar lijkt op de EOP-budget die ook een bepaald bedrag krijgen van de gemeente voor activiteiten.

Uit bovenstaande informatie is gebleken dat er veel mogelijkheden zijn om als burger financiële steun te krijgen voor het uitvoeren van eigen initiatieven. Elke fonds heeft andere

criteria en bij een aantal kun niet terecht als individuele burger, maar alleen met activiteiten vanuit een organisatie. Dit hoeft geen probleem te vormen in Nieuw-Dordrecht, omdat zij zelf ook organisaties hebben waaruit activiteiten bedacht kunnen worden. De gemeente geeft budgetten uit om activiteiten te organiseren en moet dit blijven doen om zo steun te geven aan de inwoners van Nieuw-Dordrecht. Zo geven zij aan dat zij achter de beslissingen staan die de inwoners over hun eigen dorp maken door middel van de activiteiten en dat de burgers niet alleen staan.

Bijdrage van de burger

Wat nog niet genoemd is, is de bijdrage van de burger zelf. Bij een project in Rotterdam (Edwards en Schaap, 2006) is de eigen bijdrage van de burger een belangrijke mogelijkheid om activiteiten uit te voeren. Bij het Masterplan voor Rotterdam Centraal was gebleken dat de overheid het bedrag te groot vonden om de initiatiefnemers te steunen en van hieruit kwam het idee om initiatiefnemers een bijdrage te laten leveren aan hun idee.

Hertzberger zegt dat mensen hun best gaan doen om een project tot

een goed einde te brengen, als ze zich hiervoor verantwoordelijk voelen (Hertzberger, 2009). Ze gaan er dan ook op letten dat er niets verkeerd ermee gaat gebeuren. Hij heeft het hierbij over de omgang van mensen met de publieke ruimte, maar dit idee geldt voor alles. Het gaat namelijk over de verantwoordelijkheid die mensen voelen voor iets en daardoor ook de verantwoordelijkheid nemen om er iets goeds van te maken en houden. Dit idee is ook te gebruiken in Nieuw-Dordrecht. Door de burgers zelf projecten te laten opzetten gaan zij zich er verantwoordelijk voor voelen. Door hier ook een eigen financiële bijdrage aan te leveren wordt dit gevoel versterkt. De financiële bijdrage hoeft niet groot te zijn. In een dorp krijg je met kleine bijdragen van de inwoners al snel een behoorlijk bedrag bij elkaar.

Door gebruik te maken van de mogelijkheden die er al zijn, namelijk de verschillende fondsen, wijkbudget, subsidies en door gebruik van een burgerbudget, is er een financiële basis waar burgers terecht kunnen om projecten te kunnen financieren en hierdoor realiseren.

Place Making en Place Keeping

De begrippen Place Making en Place Keeping worden vaak gebruikt door Emmen Revisited, en zij hechten er ook veel belang aan bij hun projecten. Wij willen uitzoeken wat deze begrippen inhouden, en hoe wij ze kunnen gebruiken bij ons project.

Place Making is ordening van de gemeenschappelijke ruimte waarbij bewoners en burgers veel invloed hebben om hun omgeving (Burton en Dempsey, 2010). Hun inbreng is waardevol om dat zij zogenoemde expertkennis hebben van hun omgeving en dus belangrijke informatie kunnen toevoegen waardoor plekken hun eigen karakter krijgen. Zo worden plekken gecreëerd met een hoge kwaliteit: ze zijn aantrekkelijk en toegankelijk, en dit wordt ook als positief ervaren door de omwonenden. Door de inbreng van de burgers krijgen deze plekken ook een speciale waarde voor hen.

Place Keeping is het onderhoud van plekken met hoge sociale waarde en het langetermijnbeheer hiervan (Burton en Dempsey, 2010). Voor Emmen Revisited is het idee van Place Keeping belangrijk omdat projecten volgens hen nooit af zijn en dus constant onderhouden moeten worden. Het uiteindelijke doel is om het gebied of dorp te veranderen in

een gestructureerde samenwerkende gemeenschap in plaats van losse bewoners die soms samenkomen (Share Foundation, 2012). Door de Share Foundation wordt Place Keeping gebruikt als concept om te onderzoeken hoe burgers kunnen participeren, en om te kijken hoe dit samengaat met de overheid (Lutz, 2012).

Burgerparticipatie

Burgerparticipatie en burgerinitiatief zijn het gevolg van een nieuwe beleidsaanpak. De Gemeente Emmen wil nu stimuleren dat kleinere gebieden zelf ook inspraak krijgen in projecten die in hun omgeving spelen (Gemeente Emmen). De bewoners van die gebieden krijgen de kans om zelf invloed uit te oefenen op hun omgeving en mee te werken aan projecten die hun dicht bij het hart staan. Het dorpssteam Nieuw-Dordrecht wil in samenwerking met Emmen Revisited zorgen dat burgers zich kunnen inzetten voor hun eigen omgeving. De vraag voor Nieuw-Dordrecht is of bewoners wel mee willen werken aan diverse projecten, en waar ze zich voor in willen zetten. En als participatie gewenst is, hoe kunnen het dorpsbestuur en grotere overheden

dit stimuleren zo dat zij meer zelfstandig projecten op kunnen zetten?

Om een goed beeld te krijgen van wat de bewoners willen hebben we contact gezocht met vertegenwoordigers van het dorpssteam. Zij gaven ons een beeld van de situatie in Nieuw-Dordrecht en gaven ons de resultaten van het uitgevoerde dorpsonderzoek, welke we verderop in dit verslag zullen bespreken. We hebben contact gezocht met Meneer Grimberg van Plaatselijk belang over de wens voor een dorpscoöperatie, de doelen van deze dorpscoöperatie en verdere vragen over de mate van interesse en samenwerking van bewoners voor dit project. Daarnaast hebben we contact gezocht met meneer Katoen voor verdere toelichting over de wensen en belangen van bewoners in Nieuw-Dordrecht. Ook vroegen we hem om informatie over in hoeverre bewoners nu al betrokken zijn met projecten, wat voor soort en op wat voor manier zij hier aan willen mee-

Draagvlak voor burgerparticipatie

Ons uiteindelijke is om de burgerparticipatie in Nieuw-Dordrecht te bevorderen. De samenwerking tussen beleidsvormers

en burgers is een complexe relatie die redelijk nieuw is en flexibel moet zijn. Om een goed draagvlak voor de plannen te creëren is de participatie van alle relevante belanghebbenden juist een essentiële voorwaarde, wat deze flexibele relatie noodzakelijk maakt (Glasbergen en Driessen, 2005). Het is dus niet alleen belangrijk dat er participatie is maar ook dat iedereen die met het project te maken heeft een stem heeft in de besluitvorming.

Om alle partijen mee te laten doen aan het project moet ervoor gezorgd worden dat iedereen mee wil participeren. Zo moeten mensen vaak overtuigd worden dat zij kunnen bijdragen aan de oplossing van een probleem voordat zij participeren (Bryson, 2004). Als er geen behoefte is om inspraak te hebben is het erg lastig om mensen te motiveren om vrijwillig te participeren. Het blijkt dat initiatieven nu vaak zijn ontleend aan het idee van eigen verantwoordelijkheid voor hun leefomgeving. Bovendien hebben burgers de wens en verwachting dat zij als persoon worden erkend en gewaardeerd (Dekker e.a., 2004). De waarde van de meningen van de burgers over besluitvorming moet erkend worden. Het is zeer belangrijk dat het besluitvormingsproces open en helder is zodat de burgers zien dat hun inbreng niet voor niets is. Het

is dus een fout als deskundigen zich verzetten tegen het idee dat ook kennis en kwaliteiten van leken goed kunnen zijn (Enserink e.a., 2003). Zo bleek ook in een project in Badhoevedorp dat de burgers moesten werken om serieus genomen te worden (Berkel, 2008). Voor de participanten is het er belangrijk dat er een doel bereikt wordt. Als er geen concrete resultaten komen blijkt dat zeer demotiverend te zijn voor de participanten (Dreijerink, 2008). Er moet opgepast worden dat het proces van besluitvorming niet alleen maar wordt vertraagd door burgerparticipatie omdat er meer stappen in het bureaucratisch proces worden ingebracht (Lowndes et al., 2001).

Gehaalde lessen uit andere projecten

Het is voor ons heel belangrijk om te kijken naar andere projecten die eenzelfde insteek hebben als het project in Nieuw-Dordrecht. Hier kunnen we veel van leren voor ons project. We willen eerst kijken naar de projecten die op dit moment al aan de gang zijn in Nieuw-Dordrecht. Daarna willen we ook kijken naar projecten elders, omdat het voor ons erg interessant is om te kijken

welke lessen we kunnen halen uit experimenten met burgerparticipatie die al zijn uitgevoerd.

Voorbeelden van projecten in Nieuw-Dordrecht

Voorbeelden van huidige projecten in Nieuw-Dordrecht en in andere gebieden worden genoemd om inspiratie te geven voor mogelijke initiatieven. De onderstaande eerste vier voorbeelden zijn projecten die nu al aanwezig zijn binnen Emmen Revisited, en zodoende een idee geven van projecten die nu al ondersteund worden.

Lefier

Leefbaarheidsfonds geeft de mogelijkheid om samen te werken om het woon- en leefklimaat in het dorp te waarborgen en versterken.

Plaatselijk Belang Nieuw-Dordrecht
Deze organisatie wil een dorpscoöperatie opzetten. Dit willen zij doen met de hulp van onderzoekers en studenten uit Wageningen University, die gaan onderzoeken wat de mogelijkheden en kansen zijn voor dorpsbewoners om zelf aan de leefkwaliteit in het dorp mee te werken.

Proefproject startersgroep peuters

Dit project is opgericht om peuters klaar te maken voor basisonderwijs, het maakt de overgang tussen de peuterspeelzaal en de basisschool minder moeilijk en zorgt dat kinderen met problemen vroeg gesignaleerd en geholpen worden.

Buurtfonds

Het buurtfonds werd ook al genoemd bij het deelonderwerp over de financiële situatie. Dit project, waarbij bewoners die met ideeën komen over hoe ze projecten kunnen oprichten steun en financiering krijgen, is een belangrijk voorbeeld als onderdeel van Emmen Revisited.

Projecten buiten Nieuw-Dordrecht

De onderstaande projecten zijn gekozen omdat zij opties bieden waarmee burgers zelf meer invloed

hebben in hun omgeving. Bij elk project gaat het om een andere vorm van burgerparticipatie, maar allen zijn zeer interessant en hier kunnen we van leren voor Nieuw-Dordrecht.

Transition towns

Transition Towns zijn dorpen of steden die zich minder olie-afhankelijk willen opstellen en door samenwerking met de lokale bewoners. Het is opgekomen om een actieve houding tegen klimaatverandering en steeds stijgende olieprijs aan te nemen. Door sociale en betaalbare oplossingen willen zij een lage drempel creëren waardoor grote en kleine burgerinitiatieven samen kunnen werken aan een duurzame toekomst (Transition Towns, 2012).

Er zijn al in zeventig plekken in Nederland die transitiegroepen hebben. Binnen Groningen is een actieve transitie groep. In Emmen was er wel een transitiegroep maar die is nu niet meer direct actief binnen Transition Towns. Bewoners in Nieuw-Dordrecht kunnen gebruik maken van de ideeën van Transition Towns om ook zelf meer duurzaam te leven. Praktische tips zoals zelf eten lokaal ecologisch verbouwen, hernieuwbare energie in eigen huis, wijk of dorp opzetten, verantwoord omgaan met

water en nog veel meer voorbeelden voor burgerinitiatief zijn op de website te vinden. groeneburen.ne is een website waarop burens elkaar helpen en tips geven over duurzaamheid binnen je eigen huis en wijk. Bewoners die interesse hebben in de projecten van Transition Towns kunnen door deze website met elkaar maar ook met andere gelijkgezinde mensen ideeën en suggesties uitwisselen.

Terra Bella

Terra Bella is een bewonersgroep in de wijk EVA-Lanxmeer in Culemborg die zelf het beheer van het openbaar groen in het gebied gedeeltelijk verzorgt. Dit gebeurt in overleg met de overheid. Door de meer mankracht en mogelijke toewijding van de bewoners ten opzichte de gemeente kunnen ze het openbaar groen beter beheren. Tegelijkertijd is dit een sociaal project voor de bewoners zelf.

De Nieuwe Jutter: Zelforganisatie door bewoners voor Utrechtse buurthuis

Toen dit buurthuis in de rivieren wijk in Utrecht dreigde te sluiten namen bewoners het heft in eigen handen door zelf ondernemer te worden. In samenwerking met de buurtpastoor en woningcorporatie hebben zij een

stichting opgezet en runnen nu zelf het buurthuis. De stichting krijgt subsidie van de gemeente Utrecht, en overige inkomsten komen uit verhuur en de baromzet. De bewoners werken hier samen omdat zij niet willen dat hun 'centrum' voor ontmoetingen opgeheven wordt. Sinds de zelfbesturing wordt het buurthuis veel intensiever gebruikt met een breed scala aan activiteiten. Een doorslaggevende factor in het succes van het buurthuis was de buurtpastoor, de professional. Om projecten in Nieuw-Dordrecht een succes te laten worden is de steun van een professional nodig, niet om alles te regelen maar om te adviseren en projecten te ondersteunen. Burgerinitiatieven hebben wel de steun van de overheid nodig. Als de burgers de taken van de overheid op zich willen nemen dan staat de overheid in de weg als ze geen overnamen toelaten of de regelgeving het opstarten van bewoners projecten onnodig bemoeilijkt.

De Tielse Methode

Een project dat vergelijkbaar is met het project in Nieuw-Dordrecht is 'De Tielse methode' in Tiel. Dit project is beschreven in het artikel "Burgerparticipatie in Tiel" (Stel, 2006). In de gemeente was een budgetoverschot van 4,5 miljoen dat

in zijn geheel is besteed aan projecten vanuit burgers. De burgers mochten hier zelf plannen insturen en dat werd op grote schaal gedaan. Uit deze ideeën werd een selectie gemaakt aan de hand van de volgende richtlijnen:

- **De ideeën moesten in het belang zijn van (een deel van) de Tielse bevolking**
- **Ze moeten door de inwoners zelf uitgevoerd worden**
- **De ideeën mogen niet strijdig zijn met het gemeentelijk beleid**
- **Ze moeten binnen twee jaar realiseerbaar zijn**
- **Er is een maximaal budget**

van 228.000 euro Deze vroege selectie was belangrijk om teleurstelling in een later stadium te voorkomen. Toen werd er door de burgers gekozen welke projecten ook echt zouden worden uitgevoerd. Elk project kreeg zijn eigen ambtenaar voor advies en begeleiding. De ambtenaren waren hier echter slecht van op de hoogte en waren aan het begin niet enthousiast over het project. Maar toen ze meer grip op het project kregen vonden ze het een goed en geslaagd project. Het bleek ook erg belangrijk dat de ambtenaren zo vroeg mogelijk met de burgers samen werken. Het project word gezien als een succes zowel de burgers als de ambtenaren

zijn positief. Zo hebben de burgers meer contact met elkaar en vinden de ambtenaren het erg goed om weer dicht bij de burgers te staan. De conclusies die de organisatoren zelf hebben getrokken na afloop van het project, en waar wij ook naar kunnen kijken voor het project in Nieuw-Dordrecht, zijn dat:

- **Iedereen die met het project meedoet, of mee kan doen, goed geïnformeerd moet worden**
- **Alleen informatie geven niet genoeg is voor echte participatie**
- **Er rekening gehouden moet worden met minderheidsgroeperingen als jongeren en allochtonen**
- **Medewerking van de interne organisatie een belangrijke succesfactor is.**
- **Ambtenaren en beleidsmedewerkers zo vroeg mogelijk bij het project betrokken moeten worden**
- **Je er rekening mee moet houden dat niet iedereen even flexibel is**
- **Elk communicatiemiddel zorgvuldig overwogen moet worden. Hierbij moet je de snelste en efficiëntste manier van communiceren met je doelgroep kiezen**
- **Er een haalbaar doel moet zijn**

Kort gezegd moet ervoor gezorgd worden dat de gemeente open staat voor onze plannen en duidelijk

weten wat ze moeten/kunnen regelen en wat niet. Ook moet de gemeente vanaf het begin actief mee doen, ze moeten bereikbaar zijn voor vragen en adviezen. Verder moeten ze ervoor zorgen dat het project niet te groot of te moeilijk wordt, en zodoende onbereikbaar. Wij willen dat de plannen vanuit de burgers worden georganiseerd, zodat zij ook vanaf het begin tot het eind actief aan het project mee moeten doen. Het is echter wel belangrijk dat alle belanghebbenden bij de plannen mee doen, daar moet dus goed op worden gelet. Bij dit alles is het belangrijk dat de plannen die worden gemaakt daadwerkelijk uitgevoerd worden. Om teleurstelling te voorkomen kunnen niet haalbare plannen vroegtijdig gestopt worden. De resultaten zijn namelijk belangrijk en vergroten en verbeteren de participatie in het gebied.

Beter wonen in de Staringstraat

In de gemeente Oss is een project voor verbetering van de leefbaarheid uitgevoerd. Het project "Beter Wonen in de Staringstraat" is een project wat door de gemeente is bedacht, en het werd ook door de gemeente geleid (Haan en Spit, 2007). De burgers moesten echter wel het project zelf uitvoeren en grotendeels de daadwerkelijke plannen bedenken. Het bleek hier slim om het project zoveel mogelijk aan de al actieve burgers te geven. Aan het project deden 272 huishoudens mee waarvan 120 huishoudens actief wilden worden. Hiervan hebben al 28 huishoudens fysieke resultaten geboekt. "De gemeente was initiatiefnemer en trekker van het project en gaf ook de voorlichting over het project, vanwege haar imago van betrouwbare en

objectieve voorlichter" (Haan en Spit, 2007). De gemeente werkte actief samen met een milieusteunpunt, een milieuvadvisbedrijf, een energiebedrijf, een non-profit-organisatie, de politie, de buurtvereniging en een bewonersgroep. Het project werkte goed omdat er duidelijke doelen waren en de burgers actief genoeg waren. Zo ontstond er een werkgroep die de bewoners stimuleerde en hielp met de projecten. Het project had echter een te korte duur om grote impact te hebben. Het project in Nieuw-Dordrecht moet dus een langere duur hebben dan dit project, willen er grote resultaten geboekt worden.

Resultaten Dorpsonderzoek

Een van de eerste dingen die Emmen Revisited in Nieuw-Dordrecht gedaan heeft is het opstellen van een dorpsprogramma. We hebben dit ook opgenomen in het theoretisch kader, omdat we hieruit de wensen van de bewoners kunnen opmaken. Het dorpsprogramma is in samenwerking met professionals en dorpskenners, zoals de huisarts en de directeur van de basisschool is, tot stand gekomen. Zodoende worden de burgers zoveel mogelijk aan het woord gelaten

(Emmen Revisited, 2012).

Een van de doelen is een woondorp zodat de aandacht op woningkwaliteit wordt gericht en minder op voorzieningen. Er wordt ingezet op de kwaliteit van wonen samen met de woningcorporatie en de leefbaarheidsfonds Lefier. Nieuwe woningen zijn door de krimp niet nodig maar Lefier wil graag woningen behouden en de leefkwaliteit verhogen. Verder willen zij inspelen op de demografische veranderingen, bijvoorbeeld door het "drentenieren" waarbij ouderen weer terugtrekken naar hun dorp of weer in buurt van hun kinderen gaan wonen.

Verder kwam er uit het onderzoek dat een dorpscoöperatie gewenst is. Hierbij hebben bewoners zelf invloed in het dorp. Een belangrijk doel hierbij is de ontwikkeling van jongeren in het dorp en het verbeteren van de samenwerking van de verenigingen binnen het dorp.

Er is een verschil tussen het niveau van beheer van openbare ruimte door de gemeenten en wat de bewoners gedaan willen hebben. In een gezamenlijke dorpschouw met bewoners, professionals en gemeente is een uitvoeringslijst opgesteld, waardoor er betere afspraken zijn over wat er veranderd zou kunnen worden. Alle partijen vinden de bereikbaarheid voor het

dorp voor mensen in een rolstoel of een beperking een belangrijk punt van verbetering. Staatsbosbeheer wil de landschapsstructuren in het dorp behouden en waar mogelijk herstellen, zodat er meer kansen zijn voor natuurbeheer en recreatie.

Problemen met overlast van honden, vervuiling en slecht beheer zijn geconstateerd en hieraan zal met bewoners samengewerkt moeten worden voor oplossingen. Een doelstelling van het Dorpsprogramma Nieuw-Dordrecht (Emmen Revisited, 2012) is dat Plaatselijk Belang een veiligheidscommissie aanstelt aan waarin alle aspecten van veiligheid aan de orde komen, zoals inrichting, hondenoverlast, beplanting, verlichting, vervuiling. Zo kunnen al deze aspecten makkelijk verbeterd worden.

Toepassing op Nieuw-Dordrecht

Nu we veel informatie verzameld hebben over allerlei burgerinitiatieven, en de manier waarop deze versterkt kunnen worden, gaan we nu kijken hoe we deze dingen kunnen toepassen op Nieuw-Dordrecht. Allereerst zetten we hiervoor enkele aanbevelingen op een rij, die voortvloeien uit de informatie die we hiervoor verzameld hebben. Vervolgens vertalen we deze losse aanbevelingen naar een stappenplan wat tot uitvoer gebracht kan worden. Uiteindelijk willen hiermee ons eerder gestelde doel, het zoeken naar mogelijkheden om bewoners te betrekken bij het maken van plannen en het nemen van initiatieven, bereiken.

Resultaten Dorpsonderzoek

In ons theoretisch kader hebben we verschillende punten aangestipt waar globaal aan gewerkt zou moeten worden. Deze willen we nu vertalen naar enkele aanbevelingen die we kunnen toepassen in Nieuw-Dordrecht. De aanbevelingen zijn redelijk globaal, in het stappenplan, werken we dit verder uit naar concrete maatregelen. Hieronder zetten we de aanbevelingen op een rijtje:

- De bewoners moet duidelijk gemaakt worden wat hun rol bij het maken van plannen kan zijn. Zo weten ze in welke mate ze invloed kunnen uitoefenen.
- De burgers moeten weten waarom het belangrijk is dat zij meedenken met nieuwe plannen. Hier staat tegenover dat ook de

gemeente moet weten waarom het belangrijk is om de burgers te betrekken.

- Er moeten zoveel mogelijk verschillende mensen aangetrokken worden door gebruik te maken van de mensen die nu al bereid zijn te helpen. Het blijkt dat door mond tot mond reclame, en het direct rekruteren van mensen, burgers eerder bereid zijn vrijwilligerswerk te doen.

Verschillende organisaties die op dit moment actief zijn in Nieuw-Dordrecht moeten meer gaan samenwerken. Door deze organisaties bijvoorbeeld in hetzelfde gebouw te vestigen gaan ze wellicht meer samenwerken en zijn ze beter op de hoogte van elkaars activiteiten.

- Professionals kunnen bij de projecten betrokken worden deze initiatieven te ondersteunen. Het is hierbij niet de bedoeling dat de

professional het project op zich neemt, maar juist alleen dat deze de burgers een handje helpt.

- Ambtenaren moeten voorgelicht worden over manieren om verschillende gemeentelijke taken over te geven aan burgers.

De sociale cohesie moet versterkt worden door kleine gemeenschappelijke activiteiten te organiseren. Dit moet niet te veel en te geforceerd worden.

- Mensen, zowel bewoners van Nieuw-Dordrecht als betrokken mensen buiten het dorp, moeten kunnen meebeslissen over de activiteiten.

Er moet een lijst gemaakt worden van verschillende fondsen en wat voor activiteiten zij financieel steunen. Zo krijgen de bewoners duidelijkheid over de mogelijkheden voor financiële hulp. Ook zouden burgers hun eigen bijdragen kunnen leveren aan eventuele projecten.

Stappenplan

Vanuit deze aanbevelingen hebben wij een stappenplan gemaakt, zoals dit ten uitvoer kan worden gebracht in Nieuw-Dordrecht. Hierin hebben we zoveel mogelijk rekening gehouden met toekomstige ontwikkelingen, maar die zijn helaas niet met zekerheid te voorspellen. Daarom zit er speelruimte in het stappenplan, want zo kunnen de toekomstige ontwikkelingen opgevangen worden, en kan het plan op verschillende manieren slagen.

Ons plan is erop gericht dat de burgers zo veel mogelijk uit eigen initiatief werken. We willen dat de plannen vanuit de burgers komen en ook door de burgers worden uitgevoerd. Om dit voor elkaar te krijgen willen we zo veel mogelijk burgers laten participeren zodat er een breed draagvlak is en alle doelgroepen ook een stem hebben in de besluitvorming. Wij willen de mensen betrekken door een aantal stappen te zetten. Hieronder zullen we deze beschrijven, en in het daaropvolgende schema staan de stappen nog weer stuk voor stuk uitgewerkt.

De eerste stap is om de mensen

die al actief zijn goed bijeen te brengen, en ze samen te laten werken. Een belangrijk doel van deze samenwerking is het bedenken van plannen om andere mensen ook enthousiast en actief te maken. Zo kunnen de al actieve burgers leuke activiteiten organiseren als een buurtbarbecue, een borrel of een sport- en spelletjesdag. Deze activiteiten moeten laagdrempelig zijn om aan mee te doen, zodat er veel mensen op af komen. Op deze activiteiten is het doel dat mensen met elkaar in aanraking komen, en dat we de bewoners kunnen motiveren om te participeren in projecten en eigen initiatieven te nemen. Zodoende creëren we draagvlak voor burgerparticipatie, en ontstaat er een groep mensen die hieraan willen meewerken. De actieve burgers kunnen deze groep samenstellen door een peiling waaruit blijkt welke burgers actief willen zijn. Uit deze peiling zal ook blijken welke groepen er eventueel nog niet bereikt zijn, en er kan gekeken worden of er manieren zijn om deze mensen alsnog enthousiast te maken voor het project. Wij denken dat het erg belangrijk is dat dit via persoonlijk contact gaat binnen de buurt. Burgers zullen namelijk eerder willen helpen en meewerken als een enthousiast iemand die ook meewerkt het aan

ze vraagt. Dit persoonlijk contact kan worden bereikt op de eerder genoemde activiteit, maar ook op andere momenten door langs de deuren te gaan in de buurt. Het is niet de bedoeling om mensen te dwingen om mee te doen, maar door meerdere stimulansen te geven worden er meer mensen geprikkeld om mee te doen. Uiteindelijk zal er zo een zo groot mogelijke, stabiele groep ontstaan van mensen die actief willen zijn in het dorp.

Ambtenaren moeten, door middel van onder andere workshops en excursies naar plekken waar burgerparticipatie al ver in doorgevoerd, worden voorgelicht over hoe zet met burgerinitiatief moeten omgaan. Zo moeten ze kijken hoe ze taken, zoals het groenbeheer, kunnen overdragen aan de burgers. Op deze manier leert de ambtenaar om meer een bemiddelaar te worden bij burgerparticipatie, in plaats van projecten vanuit de gemeente opleggen. Het overdragen van deze taken past daarbij binnen de filosofie van Place Keeping.

Nadat er een stabiele groep burgers is ontstaan, die allen willen participeren, zal er gekeken worden wat hun plannen zijn. Dit kan door hen te vragen om een visie op te stellen voor

het dorp over een aantal jaar. De plannen die hieruit voortvloeien moeten daarna bekeken worden met de gemeente en andere professionals en organisaties. Zijn het duidelijke plannen of niet, en zijn het grote of kleinschalige projecten. Van de voorgestelde projecten moet gekeken worden of ze realiseerbaar zijn, en hoe ze gefinancierd kunnen worden. Een burgerbudget hoeft hierbij niet al te veel geld van de burgers te vragen. Als elk huishouden in Nieuw-Dordrecht, 550 in totaal (Centraal Bureau voor Statistiek, 2009), bijvoorbeeld tien euro zou investeren, zal dit al een bedrag van € 5500 bij elkaar brengen voor de projecten.

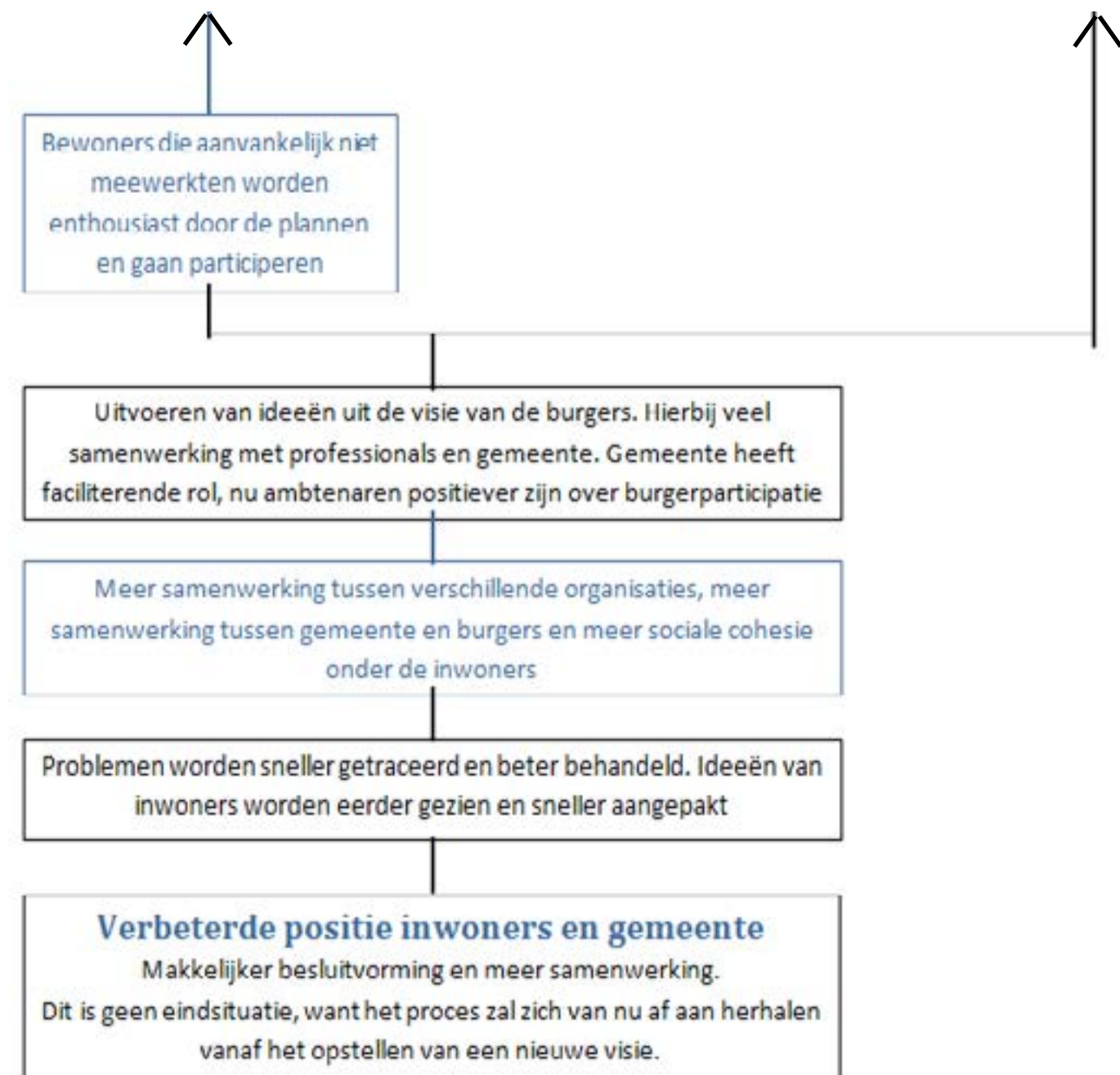
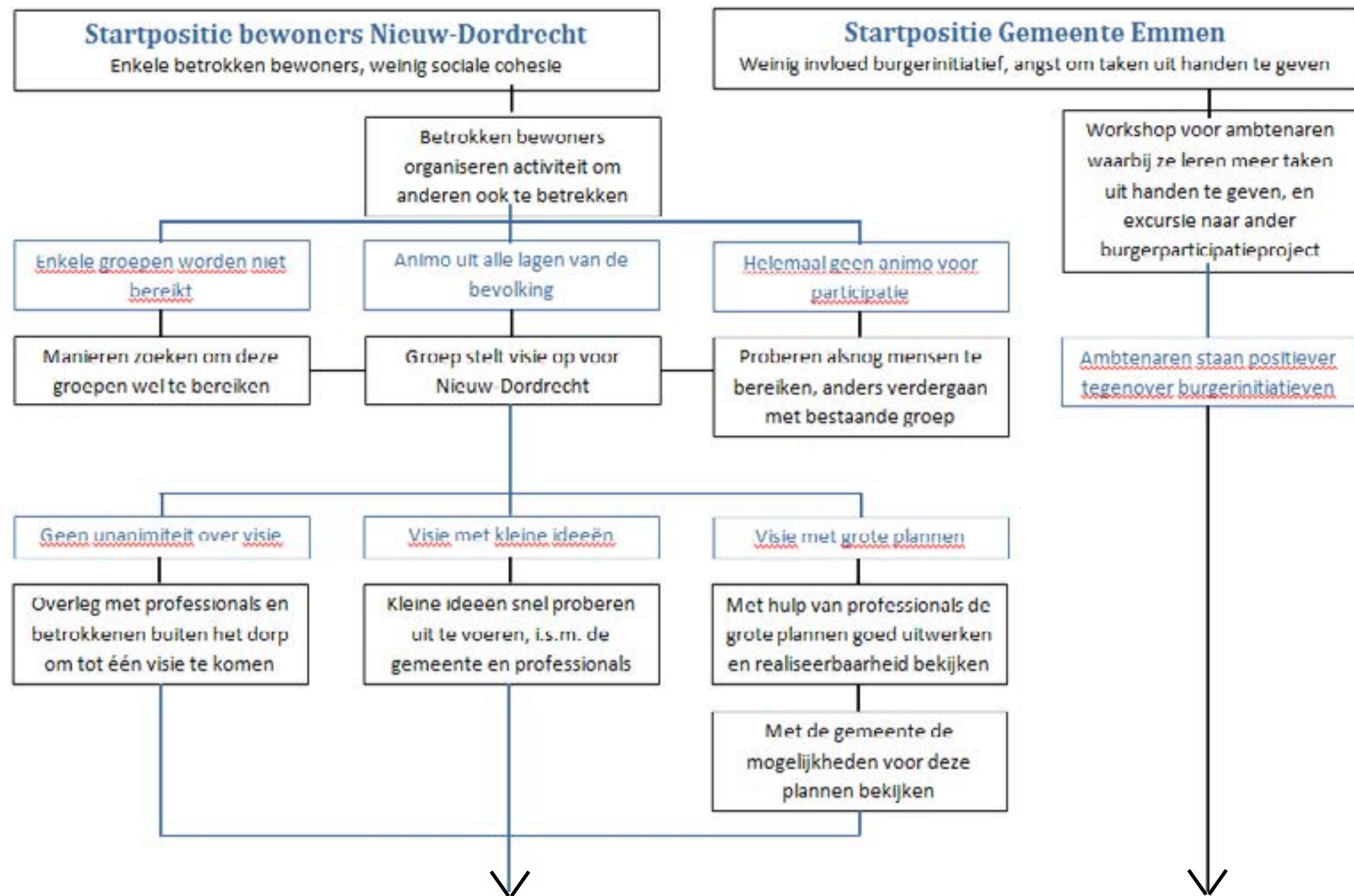
De gesprekken met ambtenaren en professionals moeten al snel plaatsvinden, zodat vanaf het begin af aan al duidelijk is wat er wel en wat niet gerealiseerd kan worden, zoals in Tiel al was gebleken. De kleine projecten kunnen op korte termijn worden uitgevoerd zodat er meteen resultaten zijn, maar ook de grote projecten zijn bedoeld om uitgevoerd te worden, al zal dit langer duren en meer overleg vergen. Het is de bedoeling dat de plannen vanuit de burgers komen en dat de burgers ook verantwoordelijk zijn voor de projecten. De gemeente

heeft vooral de rol om te helpen waar dit nodig is, en in de gaten te houden dat de projecten op de goede wijze worden uitgevoerd. Ze moeten de burgers ondersteunen en zorgen dat de regels die er vanuit de gemeente zijn bij de burgers bekend zijn en de burgers dus niet belemmerd worden in hun plannen. Hiervoor zijn de eerder genoemde workshops voor ambtenaren erg belangrijk, omdat ze hierbij leren omgaan met een bottom-up manier van bestuur. Ook moeten professionals beschikbaar zijn om de burgers en de ambtenaren advies te geven over hoe projecten uitgevoerd kunnen worden en wat daar allemaal bij komt kijken. De professionals kunnen ook de burgers helpen door nieuwe ideeën of kritiek te geven, en alternatieven op bestaande plannen te geven. Dit geeft de burger meer mogelijkheden en ze kunnen veel van deze professionals leren. Tot slot moeten ook verschillende lokale organisaties, zoals Lefier, bij de plannen betrokken worden om voor een optimale coördinatie te zorgen. De samenwerking tussen verschillende lokale organisaties kan daarbij ook versterkend werken, doordat de organisaties minder langs elkaar heen zullen gaan werken.

Ons uiteindelijke doel is om de burgers zo veel macht te geven als ze

zelf willen, zodat ze makkelijker hun eigen initiatieven kunnen uitvoeren. Tijdens dit proces verwachten wij de sociale cohesie en de tevredenheid in het dorp te vergroten. De burgers moeten namelijk intensief samenwerken en de projecten die ze zelf bedenken zullen ook positief voor het dorp zijn. Ook zullen er steeds meer mensen actief worden binnen het dorp, als zij de resultaten van de eerste initiatieven zien. Nadat dit proces eenmaal uitgevoerd is, kan er een cyclisch proces van nieuwe en doorlopende projecten komen. Dit past ook bij de filosofie van Emmen Revisited, die stellen dat hun project nooit af is. Daarbij zal deze vorm van Place Making en Place Keeping zorgen voor meer betrokkenheid bij het dorp. Vandaar de kreet “Doe allemaal mee!”, want dit zal leiden tot een fijnere leefomgeving in Nieuw-Dordrecht.

Op de volgende pagina's staat een uitgewerkt schema van dit stappenplan. We maken hierin onderscheid in de ondernomen stappen (zwart gekleurd) en de gevolgen hiervan (blauw gekleurd).

Bronvermelding

Ankeren, M. van (2009) “Wipkippen, wisselgeld en wisselend succes: over de invloed van gemeentelijke burgerinitiatieven op de binding tussen burger en bestuur”, Amsterdam, Universiteit van Amsterdam (masterscriptie)

Arnstein, S. (1969) “A Ladder Of Citizen Participation” Journal of the American Institute of Planners 35(4): 216-224

Berkel, M. van (2008) “Betrokkenheid van inwoners bij gebiedsontwikkeling loont” ROMagazine, maart 2008

Bliekendaal, M. (2008) “De oneerlijke verdeling van macht Hoe projectleiders keuzes maken ten aanzien van burgerparticipatie” Rotterdam, Erasmus Universiteit Rotterdam

Blom, R.; Bosdriesz, G.; Heijden, J. van der; Zuylen, J. van; Schamp, K. (2010) “Help een burgerinitiatief! De faciliterende ambtenaar: werkboek met informatie, suggesties en tips voor gemeenteambtenaren die te maken hebben met initiatieven van burgers” Den Haag, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties

Bryson, J.M. (2004) “What to do when stakeholders matter: Stakeholder identification and analysis techniques” Public Management Review 6: 21-46
Buchanan, J.M.; Tullock, G. (1962) “The Calculus of Consent : Logical Foundations of Constitutional Democracy” Ann Arbor, University of Michigan Press

Burton, M.; Dempsey, D. (2010) http://www.vlm.be/SiteCollectionDocuments/Green_works/Lezingen/Mel_Burton_Dr_Nicola_Dempsey_Existing_transnational_experiences_concerning_place_keeping.pdf, bezocht op 8 oktober 2012

Centraal Bureau voor Statistiek, Buurtgegevens Nieuw-Dordrecht 2009 (2009) <http://bargercompascuum.straatinform.nl/buurtgegevens/Nieuw-Dordrecht+-+Gemeente+Emmen/>, bezocht op 9 oktober 2012

Dam, R. van; Salverda, I.; During, R. (2011) “Burgers en Landschap deel 5: Effecten van burgerinitiatieven en de rol van de rijksoverheid” Wageningen, Alterra Wageningen UR

Dekker, P.; Hart, J. de; Berg, E. (2004) “Democratie en civil society. In het zicht van de toekomst: Sociaal en Cultureel rapport 2004” Den Haag, Sociaal Cultureel Planbureau

Dreijerink, L.; Kruize, H.; Kamp, I. van (2008) “Burgerparticipatie in beleidsvorming, Resultaten van een verkennende literatuurreview” Den Haag, Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)

Edwards, A.; Schaap, L. (2006) “Burgerparticipatie in Rotterdam” Rotterdam, Centre for Local Democracy

Emmen Revisited (2007) <http://www.emmenrevisited.nl/Nieuw-Dordrecht/Bewonersbudgetten/Bewonersbudgetten.htm>, bezocht op 8 oktober 2012

Emmen Revisited (2012) “Concept Dorpsprogramma Nieuw-Dordrecht 2012-2017” Emmen, Emmen Revisited

Enserink, B.; Monnikhof, R.A.H. (2003) “Information management for public participation in co-design processes: evaluation of a Dutch example” Journal of Environmental Planning and Management 46: 315-344

Fischer, F. (2009) “Democracy and Expertise: Reorienting Policy Inquiry” Oxford, Oxford University Press

Glasbergen, P.; Driessen, P.P.J. (2005) “Interactive Planning of Infrastructure: The changing role of Dutch project management” Environment and Planning C: Government and Policy 23(2): 263-277

Haan, I. de; Spit, J. (2007) “Bewoners aan de bak. 20 inspirerende praktijkvoorbeelden” Amersfoort, STOWa

Hague, C.; Jenkins, P. (2005) “Place Identity, participation and planning” London, Routledge

Heijden, J. van der; Mark, L. van der; Meiresonne, A.; Zuylen, J. van (2007) “Help! Een burgerinitiatief” Den Haag, InAxis (onderdeel van Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties)

Heijden, J. van der; Dam, R. van; Noortwijk, R. van; Salverda, I.; Zanten, I. van (2011) “Experimenteren met burgerinitiatief: Van doe-het-zelf naar doe-het-samen maatschappij” Den Haag, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties

Hertzberger, H. (2009) “Lessons for students in architecture” Rotterdam, 010 Publishers

Jantje Beton (2012) <http://www.jantjebeton.nl/wat-doen-we/schoolspeelpleinen/>, bezocht op 8 oktober 2012

Komter, A.E.; Burgers, J.; Engbersen, G. (2000) “Het cement van desamenleving:

een verkennende studie naar solidariteit en cohesie” Amsterdam, Amsterdam University Press

Lowndes, V.; Pratchett, L.; Stoker, G. (2001) “Trends in public participation: part 1- local government perspective” Public Administration Review 79(1): 205-222

Lutz, S. (2012) “Place Keeping: Werken In nieuwe allianties” Groningen, Share Foundation

Lutz, S.; Foorthuis, W. (2012) “Emmen Revisited: Ruimte geven en ruimte nemen” Emmen, Emmen Revisited

Oranjefonds (2009) <http://www.oranjefonds.nl/oranjefonds/actiefburgerschap/>, bezocht op 8 oktober 2012

Rabobank (2012) <http://www.rabobank.nl/particulieren/lokalebanken/emmen-coevorden/stimuleringsfonds/>, bezocht op 8 oktober 2012

Share Foundation (2012) <http://kenniswerkplaatsnoordoostfryslan.nl/uploads/files/Pilot--Place-Keeping--NwDordrecht.pdf>, bezocht op 8 oktober 2012
Stel, I. (2006) “Burgerparticipatie in Tiel” Nijmegen, HDt Communicatieadvies Thesaurus Politiekunde (2012) <https://thesaurus.politieacademie.nl/Thesaurus/Term/6850>, bezocht op 25 september 2012

Thesaurus Zorg en Welzijn (2012) (1) <http://www.thesauruszorgenwelzijn.nl/solidariteit.htm>, bezocht op 25 september 2012

Transition Towns (2012) www.transitiontowns.nl, bezocht op 25 september 2012

Vaart, I. van der (2010) “Motivaties voor vrijwilligerswerk – Wat maakt het verschil?” Utrecht, Universiteit Utrecht (Afstudeerscriptie)

Weenink, D. (2009) “Samen leven in het dorp. Sociale cohesie: voor wat het waard is” Wageningen, Wetenschapswinkel Wageningen UR

Doe Allemaal Mee!